

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžo/1/2017
Identifikačné číslo spisu: 8013200045
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2018
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:8013200045.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky: A. J. T., bytom S. XX, Z., proti odporkyňi: Sociálna poisťovňa, pobočka Prešov so sídlom Masarykova 1, Prešov, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu odporkyne, o odvolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo dňa 25. augusta 2016 č. k. 6Sp/4/2013-50, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 25. augusta 2016 č. k. 6Sp/4/2013-50 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Prešove napadnutým uznesením podľa § 250p zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“, resp. „Občiansky súdny poriadok“) odmietol návrh na preskúmanie rozhodnutia odporkyne (odvolací súd musí z dôvodu zrozumiteľnosti zotrvať v procesnom označení účastníkov, hoci malo byť použité iné - viď bod č. 14) z 18.06.2012 č. 700-2711757512-GC04/12 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) z dôvodu, že podanie navrhovateľky vyhodnotil ako opravný prostriedok (odvolací súd aj v tomto prípade musí z dôvodu zrozumiteľnosti niekedy použiť procesnú terminológiu krajského súdu, hoci ide o žalobu podľa Druhej hlavy Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku - viď bod č. 14) a jeho podanie označil ako oneskorené. Napadnuté rozhodnutie bolo navrhovateľke doručené dňa 28.06.2012 a lehota na požiadanie o súdnu ochranu uplynula v mesiaci júl 2012. Opravný prostriedok bol podaný na poštovú prepravu až 27.09.2012 a 26.09.2012 na nepríslušnom okresnom súde.

2. Proti tomuto uzneseniu podala navrhovateľka včas odvolanie z dôvodu, že nesúhlasila s posúdením veci ako podanej po 15-dňovej odvolacej lehote. Uviedla, že poučenie o 15 dňovej lehote pre odvolanie voči predpísanému penále je nezákonné. Žiadala rozhodnutie krajského zrušiť ako nezákonné.

3. K odvolaniu navrhovateľky sa vyjadrila odporkyňa, ktorá uviedla, že napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť v súlade s § 212 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) dňa 11.07.2012. Odporkyňa zastáva právny názor, že napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť po márnom uplynutí odvolacej lehoty a nemôže teda byť predmetom preskúmania súdom v rámci správneho súdnictva.

4. Odporkyňa ďalej uviedla, že podľa § 214 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., na ktorý navrhovateľka poukazuje, odvolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu o povolení splátok dlžných súm poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, pokuty a penále. Avšak proti rozhodnutiu vydanom v prvom stupni vo veci predpísania penále je možné podať odvolanie v súlade s § 215 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01.03.2012, a to v lehote 15 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia, pričom poučenie o opravnom prostriedku bolo v napadnutom rozhodnutí vykonané správne a v súlade so zákonom. Preto navrhovala uznesenie krajského súdu v plnom rozsahu ako vecne správne potvrdiť.

II.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „Najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c O.s.p.) preskúmal uznesenie krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z.z o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) dospel k záveru, že uznesenie krajského súdu je potrebné opätovne zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Nakoľko krajský súd preduřčil, že konanie sa má viesť podľa Občianskeho súdneho poriadku, týmto sa musel odvolací súd riadiť a preto aj rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 214 ods. 2 O.s.p.

6. Z administratívneho spisu odporkyne odvolací súd zistil, že napadnutým rozhodnutím bolo navrhovateľke predpísané penále v sume 227,55 € z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného do rezervného fondu solidarity (ďalej len „penále“). V napadnutom rozhodnutí bola navrhovateľka riadne poučená o možnosti podať administratívne odvolanie proti napadnutému rozhodnutiu, a to nasledovne: „Proti tomuto rozhodnutiu možno podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho oznámenia. Deň doručenia rozhodnutia je deň jeho oznámenia. Ak si adresát vyzdvihne rozhodnutie po troch dňoch od jeho uloženia na pošte, za deň doručenia sa považuje tretí deň od uloženia písomnosti na pošte. Odvolanie sa podáva na Sociálnej poisťovni, pobočka Prešov. Podľa § 215 ods. 5 zákona odvolanie má odkladný účinok.“

7. Napadnuté rozhodnutie bolo navrhovateľke doručené dňa 28.06.2012, a keďže nebolo v zákonnej lehote napadnuté odvolaním, nadobudlo dňa 11.07.2012 právoplatnosť.

8. Odporkyni bolo až dňa 03.10.2012 doručené administratívne odvolanie navrhovateľky proti napadnutému rozhodnutiu, ktoré, ako sama navrhovateľka uviedla, podala na základe poučenia v napadnutom rozhodnutí. Odporkyňa odvolanie navrhovateľky, aj napriek tomu, že bolo podané oneskorene, predložila odvolaciemu orgánu - Sociálnej poisťovni, ústredie.

9. Sociálna poisťovňa, ústredie sa k podanému odvolaniu vyjadrila tak, že bolo podané po zákonom ustanovenej lehote. Napadnuté rozhodnutie bolo navrhovateľke doručené dňa 25.06.2012 a dňom 11.7.2012 nadobudlo právoplatnosť. Podanie navrhovateľky bolo dané na poštovú prepravu až 27.09.2012, t. j. po zákonom ustanovenej lehote. Na záver uviedla, že zák. č. 461/2003 Z.z. neupravuje preskúmanie rozhodnutia na základe oneskorene podaného odvolania.

10. Navrhovateľka pôvodne dňa 26.09.2012 podala na Okresný súd Prešov žalobu o preskúmanie zákonnosti právoplatného napadnutého rozhodnutia, ktorá bola postúpená Krajskému súdu v Prešove. Krajský súd v Prešove vydal uznesenie, preskúmané v tomto odvolacom konaní, ktorým návrh navrhovateľky na preskúmanie napadnutého rozhodnutia odmietol ako oneskorene podaný.

11. Odvolaciemu súdu je teda z vyššie uvedeného zrejmé, že navrhovateľka žiadala od správneho súdu preskúmať prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu, ktoré už v čase podania opravného prostriedku navrhovateľkou bolo právoplatné. Ako už bolo vyššie viackrát uvedené, právoplatnosť nadobudlo po márnom (t.j. bez vyčerpania riadnych administratívnych opravných prostriedkov) uplynutí odvolacej lehoty dňa 11.07.2012. Nemôže byť preto predmetom preskúmania v rámci správneho súdnictva v súlade s § 247 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého „Pri rozhodnutí správneho orgánu vydaného v správnom konaní je predpokladom postupu podľa tejto hlavy, aby išlo o rozhodnutie, ktoré po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť.“

12. K odvolacej námietke navrhovateľky týkajúcej sa nezákonného poučenia o odvolaní voči napadnutému rozhodnutiu, ktoré má charakter rozhodnutia o penále a nie povoľovacieho rozhodnutia o splátkach, Najvyšší súd uvádza, že táto nie je dôvodná.

Podľa § 178 ods. 1 písm. a) zák. č. 461/2003 Z.z. v znení relevantnom pre prejednávanú vec do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni

9. o uložení pokuty a penále,

10. o povolení splátok dlžných súm poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, pokuty a penále.

Podľa § 179 ods. 1 písm. b) zák. č. 461/2003 Z.z. v cit. znení do pôsobnosti ústredia patrí rozhodovať v druhom stupni vo veciach, o ktorých rozhodovať v prvom stupni patrí do pôsobnosti pobočky.

Podľa § 214 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v cit. znení proti rozhodnutiu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne má účastník konania právo podať odvolanie, ak tento zákon neustanovuje inak alebo ak sa účastník konania nevzdal odvolania písomne alebo ústne do zápisnice.

Podľa § 214 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. v cit. znení odvolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu o povolení splátok dlžných súm poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, 1) pokuty a penále.

Podľa § 215 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v cit. znení odvolanie sa podáva na organizačnej zložke Sociálnej poisťovne, ktorá napadnuté rozhodnutie vydala.

Podľa § 215 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. v cit. znení odvolanie možno podať v lehote do 30 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia; odvolanie proti rozhodnutiu vo veciach uvedených v § 178 ods. 1 písm. a) ôsmom bode a deviatom bode možno podať v lehote do 15 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia.

13. Z ustanovenia § 178 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. je Najvyššiemu súdu zrejmé, že zákon striktne rozlišuje medzi rozhodovaním o uložení pokuty a penále a na druhej strane rozhodovaním o povolení splátok dlžných súm pokuty a penále a v súlade s týmto aj rozlišuje v ustanovení § 215 zák. č. 461/2003 Z.z. prípustnosť odvolania. Napadnutým rozhodnutím bolo navrhovateľke nepochybne vyrubené penále a preto nemohlo ísť o rozhodnutie o povolení splátok dlžných súm poistného. Z uvedeného dôvodu je v súlade s § 215 zák. č. 461/2003 Z.z. odvolanie voči tomuto prípustné, a to v lehote 15 dní, o čom bola aj navrhovateľka správne poučená. Navrhovateľka však bola nečinná, nevyužila svoje právo podať v zákonnej lehote odvolanie, ktoré nadobudlo po márnom uplynutí lehoty na podanie odvolania právoplatnosť.

14. S prihliadnutím na hore uvedený charakter napadnutého rozhodnutia je nutné zdôrazniť, že ide o rozhodnutie, ktoré spadá pod procesný režim zakotvený pre žalobu podľa Druhej hlavy Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Preto odvolací súd opätovne zdôrazňuje, ako to vyslovil už vo svojom predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí v tejto veci z 14.05.2015 sp. zn. 1Sžso/23/2014, že základným procesným pochybením krajského súdu so závažným vplyvom na zákonnosť súdneho prieskumu bolo to, že vec preskúmal postupom podľa Tretej hlavy Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Tento postup bol ešte znásobený skutočnosťou, že konanie s oporou v Občianskom súdnom poriadku bolo vedené pred samosudcom a nie pred senátom.

15. Hoci napadnuté rozhodnutie ako rozhodnutie prvostupňové bolo spochybnené administratívnym odvolaním, avšak zjavne oneskoreným odvolaním, tak preto nadobudlo právoplatnosť. Preto ak navrhovateľka potom podala na súd podanie označené ako súdne preskúmanie rozhodnutia, v ktorom

žiada zrušiť právoplatné rozhodnutie správneho orgánu, ide o žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu v zmysle § 247 a nasl. O.s.p. - Druhá hlava Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku a nie o opravný prostriedok proti neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu, o ktorom rozhoduje správny súd podľa Tretej hlavy Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Pritom zákonná charakteristika „rozhodnutie, ktoré po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť“ nepredurčuje, ako sa mylne domnieva krajský súd typ súdneho konania, t.j. konanie o žalobe alebo o opravnom prostriedku, ale podmienku konania v danom type konania, ktorý, ako už bolo vyššie uvedené, je predurčený prípustnosťou administratívneho opravného prostriedku (väčšinou administratívneho odvolania pre žalobné konania) alebo súdneho opravného prostriedku, kedy správny súd mimoriadne nastupuje na miesto odvolacieho správneho orgánu.

Podľa § 247 ods. 2 až 3 O.s.p. v citovanom znení pri rozhodnutí správneho orgánu vydaného v správnom konaní je predpokladom postupu podľa tejto hlavy, aby išlo o rozhodnutie, ktoré po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť.

16. Predmetom preskúmania môže byť za podmienok ustanovených v odsekoch 1 a 2 aj rozhodnutie, proti ktorému zákon neprípúšťa opravný prostriedok, ak sa stalo právoplatným.

Podľa § 250l ods. 1 O.s.p. v citovanom znení podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p. v citovanom znení súd rozhodnutie zruší, len ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

17. V uvedenej súvislosti odňatím možnosti konať pred správnym súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Za takýto postup treba považovať odmietnutie konania v prípade, ak na to neboli splnené zákonné podmienky.

Podľa § 246b ods. 1 O.s.p. v citovanom znení pri preskúmaní rozhodnutí a postupov správnych orgánov súdy konajú a rozhodujú v senátoch zložených z predsedu a dvoch sudcov, ak nie je ustanovené inak.

Podľa § 246b ods. 2 písm. a) a c) O.s.p. v citovanom znení samosudca koná a rozhoduje

a) na krajskom súde o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam orgánov verejnej správy podľa tretej hlavy a vo veciach podľa šiestej hlavy tejto časti,

c) vo veciach, v ktorých to ustanoví zákon.

Podľa § 221 ods. 2 O.s.p. v citovanom znení platí, že ak odvolací súd zruší rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, prerušiť konanie, zastaviť konanie alebo postúpiť vec orgánu, do právomoci ktorého vec patrí.

18. Ak odvolací súd ako prieskumná inštancia dospeje k záveru, že súd prvého stupňa odmietol konanie, i keď pre to neboli dané procesné predpoklady, môže napadnuté uznesenie iba zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, inak by sa zmenil z prieskumnej inštancie na prvostupňovú inštanciu, čím by porušil zásadu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania a odňal by žalobcovi možnosť konať pred súdom v ďalšom stupni (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23.04.2014 sp. zn. 6 Cdo 356/2012, publikované v Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a súdov SR 1/2015.)

19. Najvyšší súd má za to, že prvostupňový súd nepostupoval správne, keď rozhodol o odmietnutí návrhu (žaloby) v zmysle ustanovení Tretej hlavy Piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (najmä § 250p O.s.p.), hoci v čase vydania uznesenia o odmietnutí návrhu (25. august 2016) už bola v účinnosti iná právna úprava, čím odňal navrhovateľke (správne žalobkyni) možnosť konať pred správnym súdom na základe súčasne platného právneho stavu (najmä § 491 ods. 1 Správneho súdneho poriadku).

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. f) a ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

21. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu postupovať v súlade s vyššie uvedenými závermi odvolacieho súdu.

22. Po preskúmaní napadnutého uznesenia predovšetkým z hľadiska dodržania právneho názoru odvolacieho súdu a povinností z neho plynúcich nemohol Najvyšší súd neuviesť, že má pochybnosti o tom, či sa konajúci krajský súd vôbec oboznámil s právne záväzným názorom odvolacieho súdu vyslovenom v zrušujúcom uznesení zo 14.05.2015, nakoľko ho nebral, popri formálnom konštatovaní (viď 3. odsek na str. 1 uznesenia krajského súdu) pri opätovnom rozhodovaní vo veci v plnom rozsahu na vedomie. Najvyšší súd preto zdôrazňuje, že krajský súd je názorom odvolacieho súdu vyslovenom v tomto zrušujúcom rozhodnutí v zmysle § 30 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov viazaný so všetkými následkami z toho plynúcimi.

23. V novom rozhodnutí krajský súd zároveň rozhodne o náhrade trov celého konania (§ 224 ods. 3 O.s.p.).

24. Ako už bolo vyššie uvedené (viď bod č. 5) a s poukazom na ustanovenie § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok postupoval odvolací súd v konaní podľa predpisov účinných do 30.06.2016 (t.j. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e príпустný opravný prostriedok.